

A KÖZPONTI ÉRETTSÉGI VIZSGAKATALÓGUSA MAGYAR
NYELVBŐL ÉS IRODALOMBÓL A 2010/2011. TANÉVRE

MAGYAR KÖZPONTI

A magyar központi érettségi vizsgát előkészítő Nemzetiségi Anyanyelvi Szakcsoport tagjai:

Matin Márta, prof., Horvátországi Magyar Oktatási és Művelődési Központ, Osijek

Pasza Árpád, prof., Horvátországi Magyar Oktatási és Művelődési Központ, Osijek

Varga Erna, prof., Horvátországi Magyar Oktatási és Művelődési Központ, Osijek

Dorkiç Diana, prof., Horvátországi Magyar Oktatási és Művelődési Központ, Osijek.

Tartalom

1. Bevezető	5
2. Központi érettségi	5
2.1. A felmérés tartalma és feladatai	5
2.2. Oktatási célok (várt teljesítmény)	5
2.2. Oktatási célok (várt teljesítmény)	6
2.3. Az érettségi vizsga szerkezete	14
2.4. Az érettségi vizsga technikai leírása	15
2.5. Az értékelés leírása	16
2.6. A feladattípusok példái részletes magyarázattal	19
3. Hogyan lehet felkészülni az érettségi vizsgára?	22
3.1. Hogyan készül az értekező esszé?.....	23
3.2. Hogyan készül a nem művészi szöveg (gyakorlati szöveg)? ..	24
3.3. Hogyan kell felkészülni a vizsga második részére?	25
4. Irodalomjegyzék	25

1. Bevezető

A magyar nyelv a központi érettségien kötelező tantárgy.

A központi érettségi vizsgakatalógusa magyar nyelvből a vizsga alapidokumentuma, amely pontosan leírja a 2010/2011-es tanév érettségi vizsgájának anyagát és módját.

A vizsgakatalógus tartalmazza mindazokat a szükséges információkat és részletes magyarázatokat, amelyek a vizsga formai és tartalmi követelményeire vonatkoznak. A vizsgakatalógus világosan meghatározza a jelölttel kapcsolatos elvárásokat a vizsgán.

A vizsgakatalógus megegyezik/összhangban van a magyar nyelv tantervével.

Minden jelölt azonos szintű érettségi vizsgát tesz.

A vizsgakatalógus fejezetei:

1. A felmérés területe / tartalma és feladatai
2. Oktatási célok
3. Az érettségi vizsga szerkezete
4. Az érettségi vizsga technikai leírása
5. Az értékelés leírása
6. A feladattípusok mintapéldái részletes magyarázattal
7. Hogyan lehet felkészülni az érettségi vizsgára?
8. Irodalomjegyzék.

Az első és a második fejezetben arra kaphatunk választ, hogy mit mér fel a vizsga.

Az első fejezet, ahogy az elnevezés is utal rá, tartalmazza a tantárgy törzsanyagát és az ezzel kapcsolatos legfontosabb készségeket, amelyek a vizsga során számon kérhetők.

A második fejezet ismerteti a törzsanyagot és a

legfontosabb készségek számonkérésének módját annak konkrét leírásával, amit a jelöltnek tudnia, értenie kell, illetve amit a jelöltnek meg kell oldania.

A harmadik, negyedik és ötödik fejezet a vizsga mikéntjére ad választ, azaz értelmezi a vizsga struktúráját és formáját, a feladattípusokat, továbbá az egyes feladatok és vizsgafejezetek kivitelezésének, valamint értékelésének módját.

A hatodik fejezetben megtalálhatók az összes feladattípus mintapéldái, részletes magyarázattal.

A hetedik fejezet arra ad választ, hogy hogyan lehet felkészülni a vizsgára. Ebben a fejezetben olyan tanácsok és mellékletek találhatók, amelyek a jelöltet segítik a vizsgára való felkészülésben.

A magyar érettségi vizsgakatalógus mellett megjelenik a teszt mintapéldánya, valamint a javítókulcs és az értékelés módja.

2. Központi érettségi

2.1. A felmérés tartalma és feladatai

A magyar érettségi vizsga két részből áll.

Az első rész a különböző szövegtípusokra vonatkozó szövegalkotói készséget ellenőrzi, a második, a szövegértési rész pedig a jelölt nyelvi-irodalmi műveltségét méri föl.

A vizsga mindkét részében a magyar nyelvhasználattal kapcsolatos, valamint az irodalomelméleti és irodalomtörténeti ismereteket kérjük számon.

2.2. Oktatási célok (várt teljesítmény)

A konkrét célok meghatározása mellett a katalógus azt is tartalmazza, hogy a jelöltnek mit kell tudnia, megértenie és tennie ahhoz, hogy sikeresen levizsgálhasson.

Az első rész a jelölt írásbeli kifejezőképességét, illetve a különböző szövegtípusok alkotásában való jártasságát ellenőrzi.

2.2. Oktatási célok (várt teljesítmény)

A konkrét célok meghatározása mellett a katalógus azt is tartalmazza, hogy a jelöltnek mit kell tudnia, megértenie és tennie ahhoz, hogy sikeresen levezgázhasson.

Az első rész a jelölt írásbeli kifejezőképességét, illetve a különböző szövegtípusok alkotásában való jártasságát ellenőrzi.

MAGYAR NYELV

- Alapvető tudnivalók a nyelvről
 - » Ismerje a nyelv sokoldalú, a gondolkodásban, a beszédben, az írásban és a kommunikációs folyamatban betöltött szerepét.
- A nyelv változó rendszer
 - » Ismerje a magyar nyelv eredetét (nyelvtörténet), nyelvemlékeinket, nyelvünk változását, a magyar nyelv rétegződését.
- A nyelvi szintek grammatikája
 - » Hangtani ismeretek
 - Ismerje és következetesen alkalmazza a magyar hangállományra vonatkozó hangtörvényeket.
 - » Alaktani ismeretek
 - Ismerje fel a szóelemeket és tudjon helyesen toldalékolni.
 - » Jelentéstani ismeretek
 - Ismerje fel és tudja alkalmazni a szavak hangalakja és jelentése közötti összefüggéseket.

- » Szófajteni ismeretek
 - Ismerje fel és alkalmazza a magyar nyelv szófajait és tudja rendszerezni azokat.
- » Mondattani ismeretek
 - Ismerje fel, tudja megkülönböztetni és alkalmazni a mondatok felosztására, a mondatrészekre és az állandósult szókapcsolatokra (szintagmák) vonatkozó ismereteit.
- A szöveg
 - » Ismerje a szöveg jellemzőit, a különböző szövegfajtákat és szövegtípusokat, és tudjon létrehozni ilyeneket, továbbá bizonyítsa jártasságát a szövegszerkesztésben.
- A stílus
 - » Ismerje fel a különböző stílusrétegek (társalgási, hivatalos, publicisztikai, tudományos-szakmai, szépirodalmi) jellemzőit.
- Helyesírás
 - » Ismerje és tudja alkalmazni a magyar helyesírás alapelveit (a kiejtés szerinti, a szóelemző, a hagyományos írásmód, az egyszerűsítés elve), valamint a hangtani, alaktani, jelentéstani, szófajteni és mondattani ismeretekkel kapcsolatos összes helyesírási tudnivalót.

IRODALOM

- Ismerje és különböztesse meg az irodalmi műnemeket és műfajokat, határozza meg műfaji sajátosságait.
- Felismerni és megkülönböztetni az irodalomtörténeti korszakokat az európai (világ-) és magyar irodalom vonatkozásában (korszakmeghatározás, a korszak főbb képviselői és műveik) az ókortól napjainkig.

AZ ÓKOR IRODALMA

- Bizonyítsa a mítoszok szerepét a valóság megismerésében, és ismertesse a mítosz és a mitológia fogalmát.
 - » **A Prométheusz-mítosz**
- Ismerje a görög-római és a zsidó-keresztény mitológia közti különbségeket.
- Ismerje fel a bibliai történeteknek, példázatoknak a ma emberéhez szóló üzenetét.
 - » **Gilgames:**
 - *Enkidu megteremtése,*
 - *Um-napisti elmeséli Gilgamesnek a vízözön történetét*
 - » **Biblia:**
 - *Ószövetség: Jónas könyve, Énekek éneke*
 - *Újszövetség: A tékozló fiú)*
- Mutassa be az új embereszményt, ismertesse a trójai mondakört, az eposz műfaji sajátosságait és az időmértékes verselést.
 - » **Homérosz:**
 - *Iliász (XVIII. ének, XXIV. ének)*
 - *Odüsszeia (I. ének, V. ének, VI. ének, XI. ének)*
- Ismertesse a görög színház és színjátzás kialakulását, a thébai mondakört, a tragédia, a tragikum, a tragikus hős, a katarzis fogalmát.
 - » **Szapphó**
 - *Aphroditéhoz*
 - » **Anakreónt**
 - »
 - *Gyűlölöm*
 - » **Szophoklész**
 - *Antigoné*

- Magyarázza meg a római költészet kialakulását és jelentőségét Catullus, Horatius és Vergilius művei alapján.

- » **Catullus**
 - *Gyűlölök és szeretek*
- » **Horatius**
 - *Leuconoéhoz*
- » **Vergilius**
 - *IX. ének*

A KÖZÉPKOR IRODALMA

- Ismerje és értelmezze a középkor vallásos irodalmi műfajait (himnusz, legenda, prédikáció), valamint a világi irodalom műfajait (lovageposz, lovagregény, trubadúrlíra, vágánsköltészet).
 - » **Walter von der Vogelweide**
 - *A hársfaágak csendes árnyán*
 - » **Villon**
 - *Nagy Testamentum (részletek)*
- Bizonyítsa, hogy a középkori irodalom és filozófia az egyház szolgálatában állt.
 - » **Szent Ágoston**
 - *Vallomások (részlet)*
 - » **Assisi Szent Ferenc**
 - *Naphimnusz*
- Ismerje a magyar írásbeliség kezdeteit (kolostorok, királyi kancellária).
 - » **Halotti beszéd és könyörgés**
 - » **Ómagyar Mária-siralom**
 - » **Gellért-legenda**
 - » **Margit-legenda**
 - » **Szent László legendája**

- Bizonyítsa, hogy Dante, a középkor összefoglalója egyben a reneszánsz előfutára is (a „dolce stil nuovo” jelentősége).

» **Dante**

- *Isteni színjáték (Pokol, 5. ének)*

A RENESZÁNSZ IRODALMA

- Értelmezze az európai humanizmust mint életszemléletet, a humanizmus és reneszánsz kapcsolatát, valamint a magyar reneszánsz jellemzőit és összefüggését a reformációval.

- Ismertesse a kor jellegzetes műfajainak (szonett, novella, históriás ének, krónikás ének, széphistória, hitvitázó dráma) sajátosságait.

- Ismertesse a szonett jelentőségét Petrarca szerelmi költészetében.

» **Petrarca**

- *Ti szerencsés füvek, boldog virágok...*
- *Áldott a nap*

- Mutassa be a Dekameron szerkezetét, a novellák főbb témaköreit, Boccaccio humorának a forrását.

» **Boccaccio**

- *Dekameron (részletek)*

- Mutassa be a shakespeare-i dráma jellemzőit, valamint Shakespeare színpadát.

» **Shakespeare**

- *Hamlet*

- Ismertesse Janus Pannonius költői öntudatának a megnyilvánulását és a „korán jött” tehetségek pusztulásának az életérzését.

» **Janus Pannonius**

- Egy dunántúli mandulafáról
- *Pannónia dicsérete*
- *Búcsú Váradtól*

- Ismertesse Balassi Bálint költészetének fő témaköreit, és jellemezze a Balassi-strófát.

» **Balassi Bálint**

- *Hogy Júliára talál, így köszöne neki*
- *Borivóknak való*
- *Egy katona ének*

A BAROKK IRODALMA MAGYARORSZÁGON

- Értelmezze, hogyan hatottak a kor történelmi, társadalmi változásai a magyar próza és a magyar nemzeti eposz megszületésére.

- Ismertesse, hogy Pázmány Péter vitairatai és prédikációgyűjteményei hogyan járultak hozzá a magyar irodalmi nyelv kialakulásához.

» **Pázmány Péter**

- *Prédikáció (részlet)*

- Határozza meg Zrínyi Miklós barokk eposzának témáját, szerkezetét, terjedelmét és verselését, valamint sorolja fel az eposzi kellékeket.

» **Zrínyi Miklós**

- *Sziget veszedelem*

- Jellemezze a levél műfaját.

- Bizonyítsa be, hogy Mikes Kelemen levelei történelmi dokumentumként, forrásként is értékesek.

» **Mikes Kelemen**

- *Törökországi levelek (37. levél, 112. levél)*

A FRANCIA KLASSZICISTA DRÁMA

- Ismertesse a klasszicista színjátszás és színház, valamint a klasszicista dráma jellemzőit.
- Értelmezze a Molière-komédiák dramaturgiáját.

- » Molière
- *Tartuffe*

A FELVILÁGOSODÁS IRODALMA

- Mutassa be a polgárság új gondolkodásmódját, világszemléletét, valamint a magyar felvilágosodás sajátosságait.
- Jellemezze és hasonlítsa össze a levélregény műfaját és tematikáját a magyar és a világirodalomban.
 - » Rousseau
 - Júlia vagy Új Heloise
 - » Goethe
 - *Az ifjú Werther szenvedései*
 - » Kármán József
 - *Fanni hagyományai*
- Mutassa be azt a forradalmi hevületet, amellyel Batsányi a zsarnokság ellen fordul.
 - » o Batsányi János
 - *A franciaországi változásokora*
 - *A látó*
- Mutassa be Csokonai költészetének és témaválasztásának, valamint a műveiben levő stílusirányzatok sokszínűségét.
 - » Csokonai Vitéz Mihály
 - *Az estve*
 - *A Reményhez*
 - *A Tihanyi Ekhóhoz*
 - *Dorottya*
- Értelmezze a Berzsenyi-versekben megnyilvánuló életérzést és történelemszemléletet.
 - » Berzsenyi Dániel

- *A közelítő tél*
- *A magyarokhoz I.*
- *Osztályrészem*

A ROMANTIKA ÉS A REFORMKOR IRODALMA

- Magyarázza meg a romantika sajátosságait Nyugat-Közép- és Kelet-Európa népeinek irodalmában, különös tekintettel a magyar reformkor, illetve romantika irodalmára.
- Értelmezze az elvagyódás motívumát Heine műveiben.
 - » o Heine
 - *A dal szárnyára veszek*
- Ismertesse a byroni romantika tipikus motívumait.
 - » Byron
 - *Childe Harold zarándokútja (részlet)*
- Mutassa be Hugo jellembrázolási módszereit.
 - » V. Hugo
 - *A párizsi Notre-Dame*
- Értelmezze a Puskin által teremtett „felesleges ember” típusát.
 - » Puskin
 - *Anyegin*
- Ismertesse a Bánk bán c. mű cselekményének főbb mozzanatait és a főhős jellemét, lelki vívódásait.
 - » Katona József
 - *Bánk bán*
- Ismertesse a Himnusz történelemszemléletét, valamint mondanivalóját és Kölcsey erkölcsi elveit a Parainesis alapján.
 - » Kölcsey Ferenc

- *Himnusz*
- *Parainesis*
- Ismertesse a Csongor és Tünde szimbolikáját és mondanivalóját; a Szózat rendületlen kitartásra és harcra felszólító gondolatmenetét; a Gondolatok a könyvtárban c. vers végső kicsengését a felvetődő kérdések, kételyek, megállapítások fényében; a Laura-szerelem lírikusának költői eszközeit, érvelésének megkérdőjelezhetőségét; A Guttenberg-albumba c. epigramma mondanivalóját.
 - » **Vörösmarty Mihály**
 - Csongor és Tünde
 - Szózat
 - Gondolatok a könyvtárban
 - A merengőhöz
 - A Guttenberg-albumba
- Mutassa be Petőfinek a nép és a nemzet politikai szabadsága kivívásának az érdekében íródott műveit, a síron túl is tartó szerelmet, valamint az alföldi tájat a szabadságeszme kifejezőjeként bemutató verseket.
 - » **Petőfi Sándor**
 - *A XIX. század költői*
 - *Nemzeti dal*
 - *Szeptember végén*
 - *A puszta, télen*
 - *Az apostol*
- Ismertesse a ballada műfaji sajátosságait, az Arany-balladák szerkesztésmódját, a bűn és bűnhődés, valamint a helytállás és a hűség kérdését, illetve a polgárosodás és a nemzeti jelleg összeegyeztetésének a problematikáját a Toldi estéjében; minősítse a költő életútját az Epilógus c. vers alapján.

- » **Arany János**
 - *Toldi estéje*
 - *Szondi két apródja*
 - *Ágnes asszony*
 - *Epilógus*
 - *Tengeri-hántás*
- Mutassa be Az arany ember főhősének a sorsán keresztül Jókai antikapitalizmusát, kiábrándultságát, a romantikából a realizmusba legmesszebb eljutó művének jellemábrázolási módszereit.
 - » **Jókai Mór**
 - *Az arany ember*
- Ismertesse Az ember tragédiája c. drámai költemény szerkezetét, a történeti színek végkifejletéből adódó pesszimista kilátásokat, valamint a mű eszmei mondanivalóját azon kételyek tükrében, amelyeket Ádám nem tud feldolgozni.
 - » **Madách Imre**
 - *Az ember tragédiája*

A REALIZMUS ÉS A NATURALIZMUS IRODALMA

- Tárja fel az európai és a magyar realizmus műfaji különbözőségeit.
- Mutassa be az ún. analitikus v. lélektani regény műfaját, valamint a főhóst, Julien Sorelt mint „fordított Tartuffe”-öt.
 - » **Stendhal**
 - *Vörös és fekete*
- Értelmezze a groteszket mint a társadalombírálat eszköztét Gogol munkásságában.
 - » **Gogol**
 - *A köpönyeg*

- Mutassa be a csinovnyik-lét „iszonyúságát” és azt, hogyan ábrázolja Tolsztoj Ivan Iljics testi bomlásával ellentétes irányban fejlődő lelki kiteljesedését.

» Tolsztoj

- *Ivan Iljics halála*

- Magyarázza meg a „drámaiatlan dráma” fogalmát és Csehov monológjainak az üzenetét.

» Csehov

- *Sirály*

- Mutassa be Mikszáth újszerű elbeszélőművészetét (parasztábrázolás, a természet mint főszereplő, társadalomkritika), az általa ábrázolt dzsentri-típust és az író regényépítési technikáját.

» Mikszáth Kálmán

- *Az a fekete folt*
- *A Noszty fiú esete Tóth Marival*

A MODERNIZMUS NAGY KORSZAKA

- Értelmezze a századvégi társadalmi változások irodalmi tükröződését.
- Mutassa be a magukat parnasszista költőknek nevező francia lírikusok új költői irányzatának jellemzőit (l'art pour l'art, szimbolizmus, impresszionizmus).

» Baudelaire

- *Az albatrosz*
- o Verlaine
- Őszi chanson
- o Rimbaud
- A magánhangzók szonettje

A MAGYAR MODERNIZMUS ÉS KIEMELKEDŐ KÉPVISELŐI

- Mutassa ki az európai és a magyar modernizmus közötti összefüggéseket.
- Ismerje a Nyugat első nemzedékének kiemelkedő költőit.
- Ismertesse Ady költészetének újszerűségét és változatos tematikáját (költői hitvallás és mégis-morál – lírai önszemlélet – a magyar tehetségek tragikus elkallódása – Léda-szerelem – Csinszka-szerelem – a szerelem megtartó ereje – a magyarság mint a „fordított Himnusz” népe – a halál mint a beteg lélek menedéke).

» Ady Endre

- *Góg és Magóg fia...*
- *A Hortobágy poétája*
- *Héja-nász az avaron*
- *Őrizem a szemed*
- *Nekünk Mohács kell*
- *A Halál rokona*

- Mutassa be Babits költészetének jellemzőit (a költő ifjúkori és érett kori ars poeticája – nyelvi-stilisztikai jellegzetességek – összehasonlítás a bibliai történettel – az egyéni halál bizonyosságérzete és tragikumja).

» Babits Mihály

- A lírikus epilógja
- *Jónás könyve*
- *Ősz és tavasz között*

- Mutassa be, hogyan tudatosan Kosztolányiban a lét nagyszerűsége, hogyan érti meg és éli át ezt a nagyszerűséget, és állapítsa meg, hogyan váltogatja a költő a felnőtt és a gyermeki nézőpontot; állapítsa meg, hogy az Édes Anna c. regény szereplői hány

csoportra oszthatók, és minősítse a csoportokhoz tartozókat az emberi értékek alapján.

» **Kosztolányi Dezső**

- *Hajnali részegség*
- *Édes Anna*

- Mutassa be a Milyen volt c. vers legfőbb jellemzőit (Anna szépsége – a táj szépsége – Anna alakja elhalványult ugyan, de az iránta érzett szerelem emléke nem – a nosztalgia mint a vers legfőbb meghatározó eleme); állapítsa meg, hogy a Tiszai csönd c. vers álmatag muzsikája hogyan függ a magánhangzók minőségétől, és mutassa be a költői képek nyomán a verset átjáró különös kettősséget, valamint a mű alap gondolatát (mozdulatlan hajók – a röghöz kötött költő).

» **Juhász Gyula**

- *Milyen volt...*
- *Tiszai csönd*

- Ismertesse, milyennek látatja Tóth Árpád szerelmét (esti fény sugar – glória), mutasson rá a vers impresszionista elemeire, a tökéletes harmónia kifejezésének szinte közhelyszerű kifejezésére; mutassa be a Meddő órán c. versben megrajzolt önarckép rendkívül lehangoló, szomorú és kilátástalan jegyeit.

» **Tóth Árpád**

- *Esti sugárkoszorú*
- *Meddő órán*

- Mutassa be a Barbárok c. novella drámai felépítését, balladisztikus elemeit, állapítsa meg, hogy a szíjnak az egyes fejezetekben milyen szerepe van; mutassa be azokat az emberhez nem méltó körülményeket, amelyek között a pusztai emberek éltek; mutassa be, hogy az Uri muri c. regény jobb sorsra érdemes főhőse miért nem képes betölteni vezető szerepet a társadalomban.

» **Móricz Zsigmond**

- *Barbárok*
- *Uri muri*

EGYETEMES ÉS MAGYAR IRODALOM A XX. SZÁZADBAN

- Mutassa ki a századot jellemző életérzések megjelenését a nyugat-európai prózában és ennek tükröződését a kortárs magyar lírában és prózában.
- Értelmezze a karkai világot, jellemezze a műben az irracionális világgal, az elnyomó apparátussal, a bürokráciával szembekerülő egyén alakját.

» **Franz Kafka**

- *A kastély*

- Ismertesse az egzisztencializmust Camus regénye alapján.

» **Camus**

- *Közöny*

- Fejtse ki az epikus színház brechti elméletét, és magyarázza meg az epikus dráma fogalmát, valamint minősítse a háborúban tanúsított különböző magatartásformákat a Kurázi mama c. műben.

» **Bertold Brecht**

- *Kurázi mama és gyermekei*

- Mutassa be, hogyan száll síkra Illyés Gyula a magyar anyanyelvűek egységéért, és azt is, hogy szerinte az anyanyelv megőrzése, ápolása nemzeti megmaradásunk feltétele, valamint hogy költészetében a tárgyiasság és a személyesség, a józan fegyelmezettség és az indulatosság egyaránt jelen van; mutassa be az irodalmi szociográfia műfaját, valamint azt, hogy az író milyen módszerekkel, milyen elemek művészi összeszövésével ábrázolja az irodalmunkból addig hiányzó népréteg lelkiületét és életét.

» **Illyés Gyula**

- *Koszorú*
- *Puszták népe*
- Mutassa be, hogy József Attila a Tiszta szívvel c. versben hogyan ábrázolja saját léthelyzetét és ebből fakadó életérzését, mire utal a hiány „leltára”, és hogy az ördöggel szövetkező fiatalember vallomásában melyik a hangsúlyos motívum; mutassa be az Óda lírai gondolatmenetét (lírai helyzetkép – szenvedélyes vallomás – hasonlatok – naturalista részletesség és himnikus emelkedettség – a vers csúcspontja, illetve mélypontja – utolsó zárlat); ismertesse A Dunánál c. költemény főbb gondolatait (a Duna mint a tér és idő, az állandóság és változás hordozója – egyes ember és emberiség – jelen és múlt – az egyes ember és a nemzet – az egyes ember és a világ – nép és nép viszonya – a felelősségérzet); ismertesse az Ars poetica c. versben megfogalmazott költői feladatokat (a valóság kifejezése, a meg nem alkuvás erkölcsi parancsa).

» **József Attila**

- *Tiszta szívvel*
- *Óda*
- *A Dunánál*
- *Ars poetica*
- Ismertesse, hogy Radnóti, saját tragikus sorsának tudatában, hogyan menti át költészetébe a békés élet szépségeit a háború borzalmai között (eclogái mint „háborús idillek”); mutassa be a halálmenetben írt Razglednicák jelentőségét.

» **Radnóti Miklós**

- *Első ecloga*
- *Hetedik ecloga*
- *Töredék*
- *Razglednicák*

- Mutassa be, hogy Weöres Sándor költészetében a történelem sem több kicsinyes részérdekektől meghatározott, zavaros történészhalmaznál, valamint azt, hogy az igazi a szellem alakváltásaiban ragadható meg.

» **Weöres Sándor**

- *XX. századi freskó*
- Mutassa be a verset mint apokaliptikus látomást, amelyben az idő megállt, örökös jelenné lett a múlt, ahol az otthontalanság érzése kozmikus látomásban fogalmazódik meg, a lírai én és az Isten közötti kapcsolat pedig nem jön létre.

» **Pilinszky János**

- *Apokrif*
- Ismertesse azokat az értékeket, amelyeknek a képviselőjére Nagy László költészete vállalkozott, és amelyeket e versében példaszerű erkölcsi biztonsággal vesz számba.

» **Nagy László**

- *Ki visz át a szerelmet*
- Mutassa be, hogy a zsarnok csak az áldozat-szerepet elfogadók révén válhat zsarnokká; mutasson rá a mű groteszk és abszurd mozzanataira; mutassa be, hogy a mű megalázott kisember hőse emberi szuverenitásának elvesztése után talál csak rá a cselekvésre.

» **Örkény István**

- *Tóték*
- A vizsga első részében a jelölt bizonyítja, hogy:
 - ismeri a szöveget, a szerzőt, a korszakot,
 - az adott témakörben képes rendszerezni, összehasonlítani, általánosítani,
 - képes önálló véleményalkotásra,
 - képes koherens, tömör, nyelvileg helyes szöveget alkotni,

- ismeri a szakirodalmat, és tud rá hivatkozni,
- írása olvasható, áttekinthető.
- Az esszé alapjául szolgáló törzsanyagban minden tanévben más-más irodalmi művek szerepelnek.
- A 2010/2011-es tanév érettségi törzsanyagában az alábbi irodalmi művek találhatóak:
 1. Madách Imre: Az ember tragédiája
 2. Arany János: Toldi-trilógia
 3. Ady Endre: Héja-nász az avaron
 4. Babits Mihály: Jónás könyve
 5. Örkény István: Tóték

A vizsga második részében a jelölt tanúbizonyoságot tesz:

- a nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazási készségéről,
- fogalmak felismeréséről, azonosításáról,
- történeti, műfaji, tematikus összefüggések feltárásának készségéről,
- az adott szöveg nyelvi, grammatikai, helyesírási jellemzőinek felismeréséről, alkalmazásáról.

2.3. Az érettségi vizsga szerkezete

A magyar érettségi vizsga két részből áll.

Az első rész a különböző szövegtípusokra vonatkozó szövegalkotói készséget ellenőrzi, a második, a szövegértési rész pedig a jelölt nyelvi-irodalmi műveltségét méri föl.

Mindkét rész az érettségi vizsga záróosztályzatának 50%-át jelenti.

2.3.1. Szövegalkotás/Nyelvi ismeretek/Helyesírás

Az írásbeli kifejezőkészség ellenőrzése értekező esszé írásával történik, amelyre a jelölt összesen 60 pontot kaphat.

A jelölt 400-600 szóból álló esszét ír, amelyben irodalomelméleti és irodalomtörténeti ismeretei alapján értelmezi, elemzi, értékeli az adott szöveget vagy szövegrészletet. Munkájában megadott szempontok segítik a jelöltet.

A jelölt két esszétípus közül választhat a vizsgán:

1. értekező esszé
 2. nem művészi szöveg (gyakorlati szöveg).
- A kiválasztott esszét a megadott szöveghez/ szövegrészlethez társított nézőpont és a lehetséges tartalmi elemek, adott szempontok alapján írja meg. A jelölt figyelmesen elolvassa a szöveget/ szövegrészletet, és a megadott támpontok alapján, a meghatározott terjedelemben megírja az esszét.

2.3.2. Szövegértés (nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor)

A szöveg második részében a jelölt zárt típusú feladatok megoldásával a magyar nyelvből és irodalomból szerzett tudásáról és jártasságáról tesz tanúbizonyoságot.

Az 1. számú táblázatban a vizsga második részének struktúrája látható.

1. számú táblázat – A vizsga második részének struktúrájára vonatkozik

Feladattípus	A feladatok száma	Elérhető pontszám
eldöntendő típusú feladat	40	40
alternatív feladattípus	1	10
felismerő-rendszerező feladattípus	2	10
összesen	43	60

2.4. Az érettségi vizsga technikai leírása

2.4.1. Az érettségi vizsga időtartama

A magyar érettségi írásbeli vizsgából áll, amelynek időtartama 240 perc.

A vizsga két részére más-más időpontban kerül sor. Az első rész (szövegalkotás) 180 percig, a második rész (szövegértés) 60 percig tarthat.

A vizsga két részének időpontjára vonatkozó adatok *A központi érettségi útmutatója* című kiadványban lesznek megtalálhatók, valamint intézetünk internetes oldalain (www.ncvvo.hr).

2.4.2. A feladatlap külalakja és a megoldás módja Szövegalkotás/Nyelvi ismeretek/Helyesírás

A jelölt egy vizsgakönyvet, piszkozatlapokat, valamint tisztázati lapokat tartalmazó borítékot kap.

A jelölt olvassa el figyelmesen azokat az utasításokat, amelyek az esszéírás folyamatára vonatkoznak, és amelyek a vizsgakönyv első oldalán találhatóak.

A jelölt két esszétípus közül választhat, amelyet a megadott szempontok szerint írhat.

A jelölt az esszéírás alkalmával piszkozati lapot használhat azzal, hogy művét olvasható kézírással a tisztázati lapra másolja.

Szövegértés (nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor)

A jelölt egy rövid szöveggyűjteményt, vizsgakönyvecskét, valamint egy válaszadó lapot tartalmazó borítékot kap.

A jelölt olvassa el figyelmesen azokat az utasításokat, amelyek a tesztírás folyamatára vonatkoznak, és amelyek a vizsgakönyv első oldalán találhatóak.

Emellett minden feladattípushoz megoldási utasítás járul. Ezen utasításokat fontos figyelembe venni, ugyanis a pontos feleletek jelölésének módját is tartalmazzák.

A vizsga második részében a jelölt a feladatokat úgy oldja meg, hogy a felkínált válaszok közül megjelöli a helyes választ (válaszok) előtt álló betűt (betűket). A helyes válaszokhoz tartozó betűket X-szel jelöli. Ha a vizsgázó nem az utasítás szerint jár el, vagyis a kelleténél több választ jelöl be, nulla pontot kap még akkor is, ha a bejelölt válaszok között a helyes(ek) is megtalálható(k).

2.4.3. Eszközök

A magyar érettségi vizsga mindkét részében az engedélyezett segédeszköz a kék, illetve fekete színű golyóstoll.

2.5. Az értékelés leírása

Az elérhető összpontszám 120.

2.5.1. Az érettségi vizsga első részének értékelése

Az eredményesen megírt esszével a jelölt 60 pontot érhet el.

A jelölt esszéjét az értékelő bizottság a megadott értékelési skála alapján végzi.

Az értékelési skála szempontjai:

- tartalmi minőség,
- szerkezet,
- nyelvi minőség.

2. számú táblázat – Az esszé értékelési skálája

Jelölés	Az értékelés elemei		Leírások	Az elemek százalékos aránya az összpontszámhoz viszonyítva
A	Tartalmi minőség	A1	a téma pontos megközelítése	50%
		A2	a téma tartalmas kifejtése, világos értelmezése	
		A3	a témára vonatkozó tudás meggyőző alkalmazása	
		A4	a vizsgázó kritikai gondolkodásának, kifejtett véleményének, álláspontjának megnyilvánulása	
		A5	az írásmű eredetisége és érdeklődéskeltő ereje	
B	Szerkezet	B1	a műfajnak és a témának megfelelő felépítés	25%
		B2	szerkezeti tagolás: bevezetés, főrész, befejezés	
		B3	a szöveg felépítésének logikus, előrehaladó menete	
		B4	az adott terjedelem megtartása	
C	Nyelvi minőség	C1	egyértelmű, gördülékeny megfogalmazás	25%
		C2	kellő változatossággal használt mondatfajták	
		C3	a nyelvhelyességi és helyesírási alapszabályok alkalmazása	
Összesen:				100%

Az értékelésre vonatkozó kiegészítő utasítások

A jelölt esszéje nulla ponttal (0) értékelendő, ha:

- a jelölt egyetlen fejezi ki magát,
- a jelölt beszélget,
- a jelölt firkál a tisztázati lapra,
- a jelölt témát téveszt,
- a jelölt írásműve terjedelemben nem felel meg

követelményeknek (ha kevesebb 400 és több 600 szónál),

- a jelölt kézírása olvashatatlan,
- a jelölt írásművét nagy nyomtatott betűvel írta.

3. számú táblázat – Az esszé értékelési elemeinek összpontszáma

Jelölés	Az értékelés elemei		Leírások	Pontszám	Összesen
A	Tartalmi minőség	A1	a téma pontos megközelítése	4	30
		A2	a téma tartalmas kifejtése, világos értelmezése	7	
		A3	a témára vonatkozó tudás meggyőző alkalmazása	7	
		A4	a vizsgázó kritikai gondolkodásának, kifejtett véleményének, álláspontjának megnyilvánulása	7	
		A5	az írásmű eredetisége és érdeklődéskeltő ereje	5	
B	Szerkezet	B1	a műfajnak és a témának megfelelő felépítés	4	15
		B2	szerkezeti tagolás: bevezetés, főrész, befejezés	4	
		B3	a szöveg felépítésének logikus, előrehaladó menete	3	
		B4	- az adott terjedelem megtartása	4	
C	Nyelvi minőség	C1	- egyértelmű, gördülékeny megfogalmazás	6	15
		C2	kellő változatossággal használt mondatfajták	4	
		C3	a nyelvhelyességi és helyesírási alapszabályok alkalmazása	5	
Összesen:					60

2.5.2. Az érettségi vizsga második részének értékelése

A nyelvi-műveltségi feladatsor eredményes megoldásával a jelölt 60 pontot érhet el.

Minden helyesen megjelölt válasz egy (1) pontot ér.

2.6. A feladattípusok példái részletes magyarázattal

Ebben a fejezetben a feladattípusok mintapéldái találhatóak. Minden példafeladat mellett szerepel az adott feladat típusának leírása, a konkrét feladat oktatási célja, a pontos válasz, valamint a pontozás módja.

2.6.1. Példa az esszétípusú feladatra

Az esszétípusú feladat **utasításból** (amely tartalmazza a megírás módját és a szavak számát stb.), **szövegből** és az esszé megírásához szükséges **szempontokból** áll.

Ebben a fejezetben két olyan esszétípus mintapéldája található, amelyek az érettségien szerepelhetnek:

1. értekező esszé

2. nem művészi szöveg (gyakorlati szöveg)

Értekező esszé

Amennyiben a jelölt az értekező esszé megírása mellett dönt, vers, prózai vagy drámai szövegrészlet közül választhat.

Ennél a nyílt típusú feladtnál előforduló szövegeket a jelöltnek akkor is értenie és értelmeznie kellene, ha nem is ismeri teljes egészében a szerző munkásságát.

A megadott szempontok kizárólagos célja, hogy a jelöltet segítsék munkája elkészítésében. Ezek nem sugallják az írásmű szerkezeti felépítését, csupán emlékeztetnek a szöveg hatékony olvasására és

megértésére.

Az értekező esszé feladattípusának mintapéldája

Figyelmesen olvassa el *Vörösmarty Mihály Előszó* című versét, valamint a szóban forgó költeményről írandó esszére vonatkozó szempontokat.

A szempontok sorrendje ne befolyásolja fogalmazását.

Esszéje szerkezete kerek, egész legyen (bevezetés, főrész és befejezés).

Először a mellékelt piszkozati lapra írjon, majd pedig olvasható kézirással a tisztázati lapra másolja le. A piszkozati lapon levő szövegbe még belejavíthat, de a tisztázati lapra átírt szövegbe már nem.

Ügyeljen arra, hogy az esszé megfeleljen a helyesírási és nyelvtani követelményeknek.

Az esszének 400 – 600 szót kell tartalmaznia.

Az értekező esszéírás támpontjai

Melyek a magyar romantika jellemzői?

Magyarázza meg, mi a szokatlan cím eredete!

Fejtse ki, miként utalnak a versben megjelenő évszázak a történelmi korszakokra!

Hogy elemezhető a vers egyik meghatározó költői képe, a vihar?

Hogy értelmezné a Föld-allegóriát?

Hogy fejezi ki a költő a reménytelenség motívumát?

Mi a vers műfaja?

Nem művészi szöveg (gyakorlati szöveg)

Az ebben a feladattípusban felajánlott témák korunk társadalmi valóságára, aktuális eseményeire és divatjelenségeire vonatkoznak.

Az ilyen típusú feladat megoldása a jelölttől megkívánja, hogy a témával kapcsolatos tapasztalatait, élményeit, gondolatát kifejtve, kerek egész, minőségi szöveget alkosson.

Nem művészi szöveg (gyakorlati szöveg) feladattípusának mintapéldája

Figyelmesen olvassa el az alábbi szöveget, valamint a szöveggel kapcsolatos szempontokat.

A szempontok sorrendje ne befolyásolja fogalmazását.

Írásának szerkezete kerek, egész legyen (bevezető rész, tárgyalás és befejezés).

Először a mellékelt piszkozati lapra írjon, majd pedig olvasható kézírással a tisztázati lapra másolja le. A piszkozati lapon levő szövegbe még belejavíthat, de a tisztázati lapra átírt szövegbe már nem.

Ügyeljen arra, hogy írása megfeleljen a helyesírási és nyelvtani követelményeknek.

Az esszének 400 – 600 szót kell tartalmaznia.

A nem művészi szöveg (gyakorlati szöveg) támpontjai

Mi a stigma szó eredeti jelentése?

Hogyan változott a fogalom jelentése a történelem során (ókori görögök, kereszténység és az azt követő időszak napjainkig tartó megbélyegzettség formái)?

Mi a véleménye a megkülönböztettség problémájáról?

Hogyan közelíti meg és ábrázolja a problémát az irodalom és a film?

Bármilyen más közelítés is helyes, ha az írás jól felépített, a témataratása megfelelő. Optimális megoldás az esszészerűség.

2.6.2. A szövegértés (nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor) feladattípusainak mintapéldái

2.6.2.1. Eldöntendő típusú feladat mintapéldája

Az eldöntendő típusú feladat egy **utasításból** (amely leírja a feladat megoldásának módját, és amely az összes ilyen típusú feladat megoldására vonatkozik), továbbá a **kérdésből**, illetve feladatból áll, valamint a **négy lehetséges válaszból**, amelyek közül csak az egyik helyes.

A következő feladatban csak egy pontos válasz van. A válaszadó lapon a feladatok betűjele mellett X-szel kell jelölni a négy közül a jónak tartott megoldást.

Mintapélda

Figyelmesen olvassa el Vörösmarty Mihály mesedramájának a sorait.

- Menj, menj jó fiú,

Tündérhon ott van, ahol én vagyok.

Jer, légy vitézem! Nem tetszik? De menj bár.

Ha feltalárod, meghódítatom,

S rabságra fűzöm minden emberét.

Ismerje fel a mű egyik jelképes hősét tervezett tettei alapján!

- A) Csongor
- B) a fejedelem
- C) a kalmár
- D) a tudós

HELYES VÁLASZ: B

OKTATÁSI CÉL: a szövegértő olvasás készségének felmérése.

ÉRTÉKELÉS:

1 pont – helyes válasz esetén,

0 pont – helytelen válasz vagy több válasz megjelölése esetén.

2.6.2.2. Alternatív feladattípus mintapéldája

Az alternatív típusú feladat egy **utasításból** (amely leírja a feladat megoldásának módját, és amely az összes ilyen típusú feladat megoldására vonatkozik), továbbá egy **(kiegészítendő) szövegből**, valamint **két felkínált szóalakból** áll, amelyek a szövegből hiányoznak, s amelyek közül csak az egyik helyes.

A következő szöveg üresen hagyott helyeire a javasolt két szóalak közül az egyiket kell beírni. A válaszadó lapon az üresen hagyott helyek sorszámával X-szel jelölje meg a helyesnek tartott megoldás betűjét.

Mintapélda

A mintapéldát 0-val jelöltük.

A téli hideg ellenére (0) **A** a (1) _____, mint a (2) _____. Ott (3) _____ az ifúság, sőt az idősebb (4) _____ is. Jókedvűen (5) _____ a csillogó jégen. (6) _____ megcsúszik valaki alatt a (7) _____, de ekkor sincs (8) _____ baj. A talpra álló bajnokjelölt (9) _____ fájdalmát s (10) _____ csúszkál tovább a jégen.

0.	A. olyan	B. ojan
1.	A. jégpája	B. jégpálya
2.	A. hangyaboj	B. hangyaboly
3.	A. zsivalyog	B. zshivajog
4.	A. korosztály	B. korosztáj
5.	A. korcsójáznak	B. korcsolyáznak
6.	A. Ojkor	B. Olykor
7.	A. talaj	B. talaly
8.	A. komojabb	B. komolyabb
9.	A. elfojtja	B. elfolytja
10.	A. mosolyogva	B. mosojogva

HELYES VÁLASZOK: 0-A, 1-B, 2-B, 3-B, 4-A, 5-B, 6-B, 7-A, 8-B, 9-A, 10-A.

OKTATÁSI CÉL: felismerni és alkalmazni a **j** hang helyes jelölését.

ÉRTÉKELÉS:

1 pont – minden helyes válasz (összesen 10 pont) esetén,

0 pont – helytelen válasz vagy több válasz megjelölése esetén.

2.6.2.3. Felismerő-rendszerező feladattípus mintapéldája

A felismerő-rendszerező feladattípus **utasításból** (amely leírja a feladat megoldásának módját, és amely az összes ilyen típusú feladat megoldására vonatkozik), továbbá **kérdésből**, illetve feladatból, valamint **öt kiemelt tételből** és a hozzájuk társítható **hat** lehetséges **fogalomból** áll.

A következő feladatban a baloldali oszlop tételeinek mindegyikéhez csak egy-egy fogalom társítható a jobboldali oszlop fogalmai közül. A válaszlapon a baloldali oszlop fogalmait jelölő számok mellett X-szel jelölje a jobboldali oszlopból társított helyes válasz betűjelét.

Mintapélda

Határozza meg, hogy melyik író, illetve költő melyik irodalomtörténeti korszakban alkotott!

1. Berzsenyi Dániel	A. szentimentalizmus
2. Zrínyi Miklós	B. realizmus
3. Jókai Mór	C. barokk
4. Móricz Zsigmond	D. klasszicizmus
5. Kassák Lajos	E. avantgárd
	F. romantika

HELYES VÁLASZOK: 1-D, 2-C, 3-F, 4-B, 5-E.

OKTATÁSI CÉL: felismerni, hogy a felsorolt alkotók melyik irodalomtörténeti korszakhoz kapcsolódnak.

ÉRTÉKELÉS:

1 pont – minden helyes válasz (összesen 5),

0 pont – helytelen válasz, illetve ha a jelölt a feladat egy-egy fogalmához több választ társít.

3. Hogyan lehet felkészülni az érettségi vizsgára?

Ez a fejezet arra ad választ, hogy hogyan kell felkészülni a központi érettségi vizsgára, illetve hogyan lehet megvalósítani a felsorolt oktatási célokat.

Az utasításokból a jelölt megtudhatja, hogy hogyan készülhet fel a két részből (I. Szövegalkotás, II. Szövegértés – nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor) álló magyar érettségi vizsgára.

A magyar érettségi irodalomjegyzék törzsanyagát a horvát Tudományos, Oktatási és Sportminisztérium (MZOiŠ) által jóváhagyott tankönyvek és szöveggyűjtemények alkotják, amelyeket a jelöltek a négyéves oktatási ciklusban használtak magyar nyelvből és irodalomból.

Az oktatási célok meghatározzák a magyar központi érettségi elvárásait

Az oktatási célok leírása mind a jelöltek, mind a tanárok számára útmutatást jelent arra vonatkozóan, hogy hogyan kell felkészülni az érettségire, valamint hogy hogyan kell feldolgozni a tanterv részeit, egységeit.

A magyar nyelvi ismeretek oktatási céljai a négyéves oktatási ciklus részeit tömörítik. A jelölt nyelvi ismereteiről a vizsga második részében lévő feladatok megoldásával, a helyes nyelvhasználatról pedig az esszéírás alkalmával tesz tanúbizonyságot.

A magyar irodalmi ismeretek oktatási céljai tartalmazzák azt a négyéves oktatási ciklusban meghatározott irodalmi tananyagot (irodalomtörténeti korszakok, írói, költői pályaképek, irodalmi művek), amelyet a jelöltnek el kell sajátítania.

Az eredményes vizsga feltétele a vizsgáztatás módjának ismerete, ezért a jelöltnek javasolt a vizsgarészek és a feladatok leírásának alapos

tanulmányozása, valamint a mintaként szolgáló teszt megoldása.

A következő oldalakon a jelölt kiegészítő utasításokat és tanácsokat találhat az esszéírással és a szövegértési feladatok megoldásával kapcsolatban.

3.1. Hogyan készül az értekező esszé?

A következő mintából látható az értekező esszé megírásának módja.

Mintafeladat

Figyelmesen olvassa el *Vörösmarty Mihály Előszó* című versét, valamint a szóban forgó költeményről írandó esszére vonatkozó szempontokat.

A szempontok sorrendje ne befolyásolja fogalmazását.

Esszéjének a szerkezete kerek, egész legyen (bevezetés, főrész és befejezés).

Először a mellékelt piszkozati lapra írjon, majd pedig olvasható kézírással a tisztázati lapra másolja le. A piszkozati lapon levő szövegbe még belejavíthat, de a tisztázati lapra átírt szövegbe már nem.

Ügyeljen arra, hogy az esszé megfeleljen a helyesírási és nyelvtani követelményeknek.

Az esszének 400 – 600 szót kell tartalmaznia.

Az értekező esszéírás támpontjai

Fejtse ki a magyar romantika jellemzőit.

Magyarázza meg a szokatlan cím eredetét.

Fejtse ki a versben megjelenő évszakoknak a történelmi korszakokra való utalását.

Elemesse a vers egyik meghatározó költői képét, a vihart.

Értelmezze a Föld-allegóriát.

Mutassa be, hogy a költő hogyan fejezi ki a reménytelenség motívumát.

Határozza meg a vers műfaját.

Első lépés

Olvassa el a felkínált szöveget és a támpontokat.

Mire szolgálnak a támpontok?

A mű megközelítési módját szolgálják, ötleteket sugallnak, felhívják a figyelmet a műalkotás kulcsfontosságú gondolataira, motívumaira, egyszerűen segítenek az esszé megírásában.

Második lépés

Javasolt az adott szöveg újraolvasása.

Olvadás közben az előzőleg felkínált támpontok szerint a piszkozati lapra vázlat készíthető.

Olvadás közben a szövegben is bejelölhetők azok a részek, mondatok, szókapcsolatok, szavak, amelyeket a jelölt esszéírás közben a legkülönbözőbb módon felhasználni (idézni, magyarázni) kíván.

Az esszé szerkezete

Az esszé kötelező szerkezeti egységei: bevezető, főrész vagy kidolgozás, befejezés.

Bevezetés – a bevezetés tartalma: közölni a mű témáját és meghatározni a művel kapcsolatos általános tudnivalókat, röviden utalni a történelmi korszak főbb jellemzőire, irodalmi életére. (A bevezetést nem szükséges végleges formába önteni, mivel később esetleg ki is lehet egészíteni, módosítani stb.)

Főrész vagy kidolgozás – a kidolgozás folyamán elsősorban a saját, önálló vélemény kifejtése a fontos, és nem szabad a mű elmesélésébe bocsátkozni. Természetesen a szerző által kifejtett értelmezéseket, utalásokat, „üzeneteket” sem lehet figyelmen kívül hagyni, tehát ezeknek mindenképpen be kell kerülniük az írásműbe, miközben utalni kell a mű tartalmi és formai jegyeinek egységére is.

Befejezés – tulajdonképpen a főrész logikus, rövid

összegzése, amelyben ismét kifejezésre kell jutnia a következtetések önálló, saját véleményt tükröző levonásának.

Harmadik lépés

Az értekező esszé tervének kidolgozása.

A jegyzetek és a vázlat figyelmes elolvasása után el kell készíteni az esszé végleges tervét.

Negyedik lépés

Az esszé megírása a jegyzetek és a végleges esszéterv alapján. A kész esszének a figyelmes elolvasása és az esetleges hibák kijavítása után a tisztázati lapra történő átírása.

3.2. Hogyan készül a nem művészi szöveg (gyakorlati szöveg)?

A következő mintából látható a nem művészi szöveg megírásának módja.

Mintafeladat

Figyelmesen olvassa el az alábbi szöveget, valamint a szöveggel kapcsolatos szempontokat.

A szempontok sorrendje ne befolyásolja fogalmazását. Írásának szerkezete kerek, egész legyen (bevezető rész, tárgyalás és befejezés).

Először a mellékelt piszkozati lapra írjon, majd pedig olvasható kézírással a tisztázati lapra másolja le. A piszkozati lapon levő szövegbe még belejavíthat, de a tisztázati lapra átírt szövegbe már nem.

Ügyeljen arra, hogy írása megfeleljen a helyesírási és nyelvtani követelményeknek.

Az esszének 400 – 600 szót kell tartalmaznia.

Nem művészi szöveg (gyakorlati szöveg) támpontjai:

Mutassa be a megkülönböztetettséget, a különbözőségeket mint a közélet állandó témáját.

Térjen ki a téma megközelítési módjára, történeti változásaira.

Fejezze ki személyes véleményét a témával kapcsolatban.

Első lépés

Olvassa el a felkínált szöveget és a támpontokat.

Mire szolgálnak a támpontok?

A szöveg megközelítési módját szolgálják, ötleteket sugallnak, felhívják a figyelmet a témára, egyszerűen segítenek az esszé megírásában.

Második lépés

Javasolt az adott szöveg újraolvasása.

Olvásás közben az előzőleg felkínált támpontok szerint a piszkozati lapra vázlat készíthető.

Az esszé szerkezete

Az esszé kötelező szerkezeti egységei: bevezető, főrész vagy kidolgozás, befejezés.

Bevezetés – a bevezetés tartalma: közölni az esszé témáját és meghatározni a vele kapcsolatos általános tudnivalókat. (A bevezetést nem szükséges végleges formába önteni, mivel később esetleg ki is lehet egészíteni, módosítani stb.)

Fő rész vagy kidolgozás – a kidolgozás folyamán elsősorban a saját, önálló vélemény kifejtése a fontos.

Befejezés – tulajdonképpen a fő rész logikus, rövid összegzése, amelyben ismét kifejezésre kell jutnia a következtetések önálló, saját véleményt tükröző levonásának.

Harmadik lépés

A nem művészi szöveg (gyakorlati szöveg) tervének kidolgozása.

A jegyzetek és a vázlat figyelmes elolvasása után el kell készíteni az esszé végleges tervét.

Negyedik lépés

Az esszé megírása a jegyzetek és a végleges esszéterv alapján. A kész esszének a figyelmes elolvasása és az esetleges hibák kijavítása után a tisztázati lapra történő átírása.

3.3. Hogyan kell felkészülni a vizsga második részére?

Az írásbeli feladatlap helyes kitöltését gyakorolni kell. Ebben segíthet a korábbi évek feladatsorainak és a javítási útmutatóknak a tanulmányozása (Megtalálhatók: <http://www.ncvvo.hr>). Így megtudja, milyen típusú feladatokat adnak fel gyakrabban. Ezenkívül az iskolai könyvtárban található különböző érettségi-előkészítő feladatgyűjteményekből, illetve felvételi tételvázlatokból, megoldási útmutatókból is fel lehet készülni a vizsgára.

4. Irodalomjegyzék

1. Mohácsy Károly: Irodalom 9, Krónika Nova, Budapest, 2004
2. Mohácsy Károly: Irodalom 10, Krónika Nova, Budapest, 2004
3. Mohácsy Károly: Irodalom 11, Krónika Nova, Budapest, 2004
4. Mohácsy Károly: Irodalom 12, Krónika Nova, Budapest, 2004
5. Mohácsy Károly: Szöveggyűjtemény 9, Krónika Nova, Budapest, 2004
6. Mohácsy Károly: Szöveggyűjtemény 10, Krónika Nova, Budapest, 2004
7. Mohácsy Károly: Szöveggyűjtemény 11, Krónika Nova, Budapest, 2004
8. Mohácsy Károly: Szöveggyűjtemény 12, Krónika Nova, Budapest, 2004
9. 160 műelemzés érettségizőknek, MRO História, 1999.
10. Középiskolai kötelező olvasmányok elemzése, Corvina Kiadó, Budapest, 1997
11. A magyar helyesírás szabályai, 12. kiadás, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1999
12. Magyar helyesírási szótár, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1999
13. Magyar értelmező kéziszótár, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2000

